

CHATOVÉ OBLASTI ČESKÉ REPUBLIKY

Jan Kubeš*

* Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, katedra geografie, Jeronýmova 10, 371 15 České Budějovice, Česká republika, kubes@pf.jcu.cz

Cabin landscape areas in the Czech Republic.

Second home recreation in cabins is a remarkable phenomenon of recreation in the Czech Republic. The cabins are concentrated in cabin landscape areas. These cabin landscape areas are located in strips along naturally valuable valleys of rivers, brooks and water reservoirs and in other valuable territories, especially in the wider surroundings of big Czech towns and cities. The paper explains the methodology of delimiting the cabin landscape areas in the conditions of the Czech Republic; it delimits these areas and presents their typology. An official cabin count realized in the Czech Republic and our field research of cabin colonies have been applied: 62.16% of all 216,000 cabins is situated in 39 significant cabin landscape areas of the Czech Republic. These areas cover 14.87% of the total area of the Czech Republic.

Key words: cabin, second home recreation, second homes, individual recreation, second home countryside, Czech Republic

ÚVOD

Chataření bylo a stále do značné míry ještě je významným fenoménem individuální rekreace obyvatel českých měst. Chataření v rekreačních chatách zůstává převážně víkendovou a letně prázdninovou rekreací, ovšem mnoho rekreačních chat (a rekreačních domků) začalo být využíváno po celou „teplou“ sezónu roku. Stavitelé chat a následně i kupci starších rekreačních objektů si většinou vybírali a vybírají v širokém zázemí měst takovou okolní krajinu, která je přírodně hodnotná, má cenný krajinný ráz, leží nedaleko vodních toků a nádrží a/nebo lesních celků a nabízí možnosti pro volnočasové aktivity chatařů v krajině. Tyto preference, rozmístění různě velkých měst a jejich zázemí v území Česka, nabídka volných venkovských domů k chalupaření snižující potřebu výstavby chat a ještě další faktory způsobily, že rekreační chaty a osady z nich složené jsou v celém Česku i uvnitř širších zázemí českých měst rozmístěny nerovnoměrně.

Tento článek vymezuje a charakterizuje významné a méně významné chatové oblasti rekreačních chat České republiky určené především vysokou a vyšší hustotou příslušných chat a typem krajiny, navíc stanovuje největší územní koncentrace chat spojených se zahrádkářstvím. Datově vychází z oficiálního sčítání objektů individuální rekreace (ČSÚ 1994), z podrobných terénních průzkumů chatových osad nacházejících se v širokém zázemí Českých Budějovic a v několika českých a moravských okresech, uskutečněných na našem pracovišti v letech 2005-2010 a z podrobných mapových a snímkových podkladů zobrazujících chatové osady Česka. Vychází také z následujících zásad.

Formy druhého bydlení v Česku (chataření a jeho formy, chalupaření, využívání soukromých apartmánů, atd.), a jejich objekty, se vzájemně odlišují a vyhledávají poněkud odlišná prostředí. Formy druhého bydlení (i formy chataření)

je proto dobré sledovat odděleně, přičemž tento příspěvek se věnuje především chataření v rekreačních chatách a doplňkově také chatám spojeným se zahrádkářením (1). Při sčítání objektů individuální rekreace v Česku v roce 1991 byly v rámci chat sčítány početné rekreační chaty situované až na výjimky v nezastavěné krajině a nepočetné rekreační domky nacházející se především ve venkovských sídlech (typizace všech chat – viz kapitola Definice základních pojmů). Na základě těchto údajů a také na základě podrobných terénních průzkumů v několika rozsáhlých modelových územích jsou v tomto příspěvku vymezovány významné a méně významné chatové oblasti rekreačních chat Česka (2). Rekreační chaty a jejich osady jsou v Česku významněji zastoupeny především v některých okrajových částech sociogeografických mikro- a mezoregionů existujících kolem středně velkých a velkých měst, přičemž prostory mezi městy a těmito okrajovými částmi regionů, a současně okrajové části regionů s intenzivně využívanou zemědělskou krajinou jsou rekreačními chatami málo obsazeny. Analýzy rozmístění těchto chat a osad v území Česka podle současných „malých okresů“, dřívějších okresů a krajů, které jsou svým vymezením obvykle blízké uvedeným regionům a které rozdělují prostory soustředěného chataření v rekreačních chatách, proto nejsou vhodné (3). Chataření v rekreačních chatách bylo a je přitahováno přírodně hodnotnou krajinou s cenným krajinným rázem, nacházející se většinou nedaleko vodních toků a nádrží a/nebo lesních celků, nabízející některé možnosti pro volnočasové aktivity chatařů. Při vymezování chatových oblastí rekreačních chat je proto užitečné takovéto krajiny zohledňovat (4).

VÝZKUM ÚZEMNÍHO ROZMÍSTĚNÍ A KRAJINNÝCH SOUVISLOSTÍ DRUHÉHO BYDLENÍ (V TOM CHATAŘENÍ)

Většina sociogeografických a sociologických prací zabývajících se druhým bydlením nijak zvlášť nerozlišovala jednotlivé formy a objekty druhého bydlení. Z tohoto důvodu jsou v této kapitole komentovány práce o rozmístění objektů druhého bydlení v území a o krajinných souvislostech druhého bydlení.

Výzkum druhého bydlení má v české geografii tradici. Důvodem je velký počet objektů druhého bydlení v Česku a také existence poměrně kvalitní a územně podrobné datové základny o objektech individuální rekreace v Česku od 70. let 20. století. Pražský geograf Joura (1944) se již za druhé světové války věnoval stále se rozšiřujícímu chataření v krajině jižního zázemí Prahy. První opravdová etapa těchto výzkumů proběhla na přelomu 60. a 70. let (např. Gardavský 1969 a také někteří čeští sociologové), druhá pak v polovině 80. let (např. Vystoupil 1988). Třetí, nejzásadnější etapa těchto výzkumů, probíhala na přelomu starého a nového tisíciletí, kdy se skupina pražských geografů, vedená nejprve doc. Bičíkem, intenzivně věnovala druhému bydlení v širokém zázemí Prahy (zde především chataření v rekreačních chatách). Při analýzách využívala zmíněnou datovou základnu, terénní průzkum chatových osad v modelových územích a zejména dotazování vybraných vlastníků a uživatelů chat v modelových územích na okolnosti vzniku, stavební charakter, aktuální stav a na budoucí způsob využívání chat (včetně osobních charakteristik vlastníků a uživatelů chat). Vznikly dvě monografie (Bičík et al. 2001 a Vágner a Fialová et al. 2004) a řada dílčích prací (Bičík 1996 byla jednou z prvních prací této etapy). Vytvořeny byly rovněž práce zaměřené na vývoj druhého bydlení v některých regio-

nech Česka (např. Kubeš 2004). Sledovány byly také počty, hustoty a podíly oficiálně sečtených objektů individuální rekreace podle okresů České republiky (naposledy Fialová a Vágner 2009).

Zmíněná datová základna existovala i pro Slovensko. Zde byla ale nižší hustota objektů. Počet chat, a později i chalup, zde ale rychle rostl a byl značně územně koncentrován (viz Mariot 1976, Otrubová 1980 – zde také rozmístění chat a chalup ve fyzickogeografických regionech) a Otrubová (1996). V zázemí Košic sledoval Mariot (1964) rozmístění chat již v první polovině 60. let. V bývalém Československu 70. a 80. let byla velká pozornost věnována územně rozvojovým (plánovacím) aspektům neúměrného rozšiřování chatových osad. Na toto téma vznikla celá řada výzkumných zpráv a příspěvků v odborném tisku. Jako příklad lze uvést dvě časopisecké práce – slovenskou (Michalec 1976) a českou (Borovička 1994).

Také v dalších zemích sousedících s Českou republikou vznikají jednotlivé práce o druhém bydlení, většinou zaměřené na územně rozvojové aspekty. Salletmaier (1993) analyzoval rekreační chaty a rekreační domky u Trumerských jezer nedaleko Salcburku (především napětí ve vztahu ke komerčnímu cestovnímu ruchu nebo k ochraně přírodního prostředí). V Polsku se této problematice a také novodobému vývoji druhého bydlení dlouhodobě věnuje profesor Kowalczyk (např. 1994).

Mimo Českou republiku se velký počet objektů druhého bydlení nachází například ve Francii, v Polsku nebo ve Španělsku. Největší intenzitu objektů druhého bydlení (především rekreačních chat) na obyvatele ovšem vykazují severské země (viz např. Muller 2007). Formy a do značné míry i objekty druhého bydlení ve Finsku, Švédsku či Norsku jsou značně podobné těm českým. severská geografická a sociologická literatura se zdejšímu druhému bydlení intenzivně věnuje již od 60. let, ovšem existují švédské práce o chataření vzniklé i před 2. světovou válkou. Z novějších prací řešících rozmístění chat a územně i regionálně rozvojové problémy spojené s chatařením lze uvést několik studií. Hiltunen (2007) analyzuje rozpor mezi ochranou přírody a krajiny a rozvojem venkova v souvislosti s rozšiřováním a intenzifikací chataření v jezerních regionech jihovýchodního Finska. Pitkänen a Vepsäläinen (2008) se zabývají širšími vztahy a budoucností druhého bydlení ve Finsku, v celém regionu severských zemí a v celé západní Evropě. Overvag (2009) řeší problematiku přílišného současného rozšiřování objektů druhého bydlení (především rekreačních chat až rekreačních domků) na venkově v širokém zázemí Osla a pracuje s oblastmi druhého bydlení. Iglebaek (2007) sestavil podrobný kartodiagram rozložení objektů druhého bydlení v severských zemích podle obcí a zmiňuje nejnovější trendy ve zdejším druhém bydlení. Tress (2002) zobrazuje areály chataření na dlouhém pobřeží Dánska a jejich proměny v posledních desetiletích. Marjavaara a Muller (2007) vyjmenovávají nejdůležitější oblasti druhého bydlení ve Švédsku.

Statistiku objektů druhého bydlení v zázemí několika kanadských měst a statistiku jejich vlastníků představili Halseth a Rosenberg (1995), inspirovali se také často citovanou prací Jaakson (1986). Rozsáhlejší studií, zaměřenou zejména na souvislosti druhého bydlení a regionálního rozvoje na venkově, je publikace Gallent a Tewdwr-Jones (2000).

Druhé bydlení, zvláště chataření v rekreačních chatách, vyhledává přírodně a esteticky hodnotnou krajinu, ve které lze uskutečňovat některé volnočasové ak-

tivity, často spojené s vodním či lesním prostředím. Chataření ovšem může přírodu a krajinu nepříznivě ovlivňovat. A naopak, druhé bydlení v přírodně hodnotné krajině může na uživatele objektů působit pozitivně směrem k ekologickým postojům a k ekologickému chování. Na tyto souvislosti upozorňuje řada autorů (např. Gartner 1987). Marjavaara a Muller (2007) upozorňují na různou atraktivitu švédské krajiny pro druhé bydlení. Stedman (2008) zaznamenává hlubší vztah uživatelů objektů druhého bydlení a amenitních migrantů na venkově k přírodě a krajině ve srovnání s dlouhodobě zde bydlícími. Kaltenborn et al. (2009) popisují v současnosti velkou výstavbu rekreačních chat a rekreačních domků v horských vnitrozemských oblastech Norska a ekocentrismus jejich majitelů. Van Patten a Williams (2008) uskutečnili sociologicko-psychologický rozbor uživatelů objektů druhého bydlení z hlediska jejich vztahu k určitému typu okolního prostředí. Pitkänen (2008) sledoval krajinné preference uživatelů objektů. Vepsäläinen a Pitkänen (2010) analyzují krajinu druhého bydlení jako „farmscape“, „wildscape“ a „activityscape“. V již zmíněné práci (Iglebaek 2007) lze vysledovat výraznější výskyt objektů druhého bydlení, především rekreačních chat až rekreačních domků, podél celého, většinou členitého pobřeží severských zemí, navíc také v horské části jižního Norska (zde také chalupy) a u jezer jihovýchodního Finska.

DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Definici druhého bydlení, do kterého chataření spadá, uvádí řada autorů – viz také definice uvedené ve Vágner a Fialová et al. (2004). Definiční báze „geografie chataření“ byla probrána v pracích Kubeše (2005 a 2009). Zde budou zmíněny hlavně ty pojmy, které jsou důležité z hlediska zaměření tohoto příspěvku.

Chataření je formou druhého bydlení odehrávající se na chatě (viz níže) a v jejím blízkém okolí, spočívající především v odpočinkovém pobytu, který bývá doplněn volnočasovými aktivitami v okolní, většinou přírodně hodnotné krajině, jako jsou např. procházky, sportovní rybolov, koupání, sběr lesních plodin a další, ve zvláštním případě také zahrádkaření. Chataření je nekomerční (dlouhodobý pronájem chaty je možný), hromadně neorganizovanou, rodinnou, převážně víkendovou a dovolenkovou a obvykle letně-sezónní rekreací. Vazby chataření na krajinu zmiňují např. Pitkänen (2008) nebo Tuulentie (2007).

Chata je menším, uzavřeným, až na výjimky solitérním a nemobilním stavebním objektem postaveným a určeným pro chataření. Je zařízena k vícedennímu pobytu (možnost přespávání a vaření) a event. také pro některé volnočasové aktivity. Je až na výjimky v osobním („rodinném“) vlastnictví a nebývá využívána komerčně (výjimkou je dlouhodobý pronájem chaty).

Při našich terénních průzkumech chatových osad byly rozlišovány následující architektonicko-stavební typy chat. Nejvíce byly zastoupeny *rekreační chaty*, vyznačující se ovšem poměrně rozmanitou architekturou (subtypy), danou především obdobím jejich vzniku. Tyto chaty se nacházejí zejména v přírodně hodnotných prostředích s cenným krajinným rázem, velmi často v blízkosti vodních toků a nádrží a/nebo lesních komplexů. Stavebně kvalitnější a větší *rekreační domky* byly ve srovnání s rekreačními chatami málo zastoupeny. Lze je nalézt především v intravilánech venkovských sídel (jde o novostavby venkovských

rekreačních domů). Socialistickou legislativou stanovené typy chat popisuje Borovička (1994).

Dalším architektonicko-stavebním typem chat, zjištěnými naším terénním průzkumem, jsou *zahrádkové chaty* (leží většinou v oplocených zahrádkových osadách na okrajích intravilánů měst, mají velmi rozmanitou architekturu, musí splňovat definici chaty; pokud ne, tak jde pouze o altány či boudy). *Zahrádkovo-rekreační chaty* (leží tamtéž, častěji ovšem v oplocených enklávách osad zahrádkovo-rekreačních chat v příměstské krajině, většinou na zemědělsky obtížně obdělátných pozemcích) byly stavěny hlavně v 80. letech a mívají jednotnou architekturu zděných objektů s podkrovím na zastavěné ploše 16 m². Tyto typy chat funkčně spojené se zahrádkářením, ale i jednotlivé rekreační chaty a rekreační domky nacházející se v zahrádkových osadách, nebyly při sčítání objektů individuální rekreace v roce 1991 sčítány. Existují také nesčítané nepočtené *potenciálně mobilní a další specifické chaty* v podobě stavebních buněk, vyřazených vagónů, nadlouho až nastálo zaparkovaných karavanů, maringotek nebo hausbótů (na vodě i na suchu). Větší část těchto chat najdeme také v zahrádkových osadách.

Většinou existuje shoda mezi architektonicko-stavebním a odpovídajícím funkčním typem chaty spojeným s určitou specifičtější formou chataření. Navíc existují nepočtené chaty funkčně spjaté s doplňujícím podnikáním, pronajímáním, se specifickými sportovními a hobby aktivitami (podrobněji Kubeš 2005 a 2009).

Chatová osada byla definována jako shluk či linie alespoň pěti chat (domluvená hranice) ležících nedaleko od sebe (do maximálně několika desítek metrů). Od dalších chatových osad je oddělena územím bez chat (územím širokým přibližně 100 a více metrů, závisí ale na místní situaci). Typy chatových osad jsou dány výskytem architektonicko-stavebních, funkčních a dalších typů chat (chatové osady rekreačních chat, zahrádkovo-rekreačních chat, a pod., se zastoupením několika typů chat), typem okolní krajiny či jinými charakteristikami. Shluk blízko sebe (zhruba do 1 km) ležících chatových osad (často se nacházejí například v liniích v pásu nivy a dolních svahů údolí úseku vodního toku či údolní vodní nádrže, také uvnitř menší kotliny, event. v sektoru rozhraní intravilánu města a příměstské krajiny) byl definován jako *chatový okrsek*. Chatové okrsky, do chatových okrsků nezařazené chatové osady a do chatových osad nezařazené chaty jsou pak seskupovány do chatových oblastí.

Chatová oblast má (vzhledem k okolním chatovým oblastem) ve své ploše charakteristickou hustotu chat a charakteristický typ krajiny vyhledávaný chataři. Charakteristický typ krajiny je daný kombinací geomorfologických, krajinně-pokryvných, hydrografických, estetických a příslušných volnočasových charakteristik krajiny. „Mám chatu na Lipně“, „jedu na chatu na Sázavu“, „celé léto budeme na chatě v Beskydech“ – také tato vyjádření chatařů, eventuelně spojená s popisem aktivit (chytání ryb, koupání, atd.), dokládají krajinnou podmíněnost chatových oblastí rekreačních chat. Chatové oblasti rekreačních chat, tak jak byly nakonec vymezeny, mívají rozlohu 150-600 km². Jsou tedy velikostně podobné geomorfologickým celkům České republiky (Demek et al. 2006). Lze rozlišit typem krajiny i jinak určené typy chatových oblastí.

Z hlediska územní intenzity funkčně rekreačních chat (a nepočtených rekreačních domků) jsou v tomto příspěvku stanoveny *významné chatové oblasti re-*

rekrečních chat, které mají 4,00 a více rekreační chaty (a rekreačního domku) na km² a současně 1 000 a více těchto chat, a *méně významné chatové oblasti rekrečních chat*, které mají 2,00 až 3,99 těchto chat na km² a současně 500 a více těchto chat. Zbývající prostory Česka, prostory uvedenými chatami málo obsazené, jsou rozčleněny na základě rozdílných nízkých hustot uvedených chat, s přihlédnutím ke geomorfologickým (geomorfologické celky), event. k dalším vlastnostem krajiny (určitý vegetační pokryv, povodí), do příslušných *oblastí s nízkou hustotou rekreačních chat*.

VYMEZOVÁNÍ CHATOVÝCH OBLASTÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Při vymezování chatových oblastí rekreačních chat byla využita data ze sčítání objektů individuální rekreace uskutečněného v České republice v roce 1991. Konkrétně se jednalo o souhrn počtu rekreačních chat a nemnohých rekreačních domků (a ještě zanedbatelného počtu specifických objektů), vypočtený jako rozdíl počtu všech objektů individuální rekreace a počtu chalup vyčleněných z bytového fondu, vše v členění podle základních sídelních jednotek – ČSÚ (1994). Při sčítání v roce 2001 a 2011 nebyly tyto objekty sčítány. Úplné a přesné údaje o současném rozmístění chat v území neposkytuje ani katastr nemovitostí.

V dalším textu tohoto článku budou tyto a nově postavené rekreační chaty a rekreační domky zmiňovány jako „chaty“ a chatové oblasti rekreačních chat jako „chatové oblasti“, pokud nebude uvedeno jinak.

Při našem podrobném terénním průzkumu chat a chatových osad na území několika okresů podle základních sídelních jednotek a k nim příslušných ploch (okresů Český Krumlov, České Budějovice, Pelhřimov, Jihlava, Třebíč a Hodonín) bylo zjištěno, že k roku 2010 došlo v průměru ke 4 % nárůstu počtu chat oproti počtům vykazovaným při sčítání v roce 1991 (ČSÚ 1994). Tento malý nárůst byl způsoben opomenutím některých chat při sčítání a málo početnou výstavbou nových chat. Uvedené navýšení pak bylo uplatněno při určování aktuálního počtu chat ve všech chatových oblastech. Asanace chat, přeměny chat na objekty stálého bydlení a výstavba nových chat se zatím v rámci Česka uskutečňují jen velmi málo a jen někde (viz závěr tohoto příspěvku). Vymezení chatových oblastí Česka a územní hustotu chataření v nich tyto procesy zatím ovlivňují jen velmi málo.

Nejprve byly k základním sídelním jednotkám znázorněných v mapách správního rozdělení krajů 1:200 000 přiřazovány počty chat zjištěné při sčítání v roce 1991. Počty chat byly vyznačeny, pokud to bylo možné, v podobě chatových osad a jejich shluků (chatových okrsků), tak, jak byly zobrazeny v mapách 1:50 000, event. i na družicových snímcích dostupných na internetu. Do map 1:200 000 byly rovněž vyznačeny geomorfologické celky (Demek et al. 2006), řeky, větší přehradní nádrže a rybníky a také rozsáhlejší lesní celky. Naložení uvedených vrstev map na sebe umožnilo vymezení jednotlivých chatových oblastí.

Toto vymezování začalo v jižním zázemí Prahy, kde byly vyčleněny tři významné chatové oblasti s mimořádně velkou hustotou a s neobvykle vysokým počtem chat, nacházející se v údolních pásech podél dolní Berounky (CV10 v obr. 1), Vltavy nad Prahou (CV13) a dolní Sázavy (CV14). Tyto chatové ob-

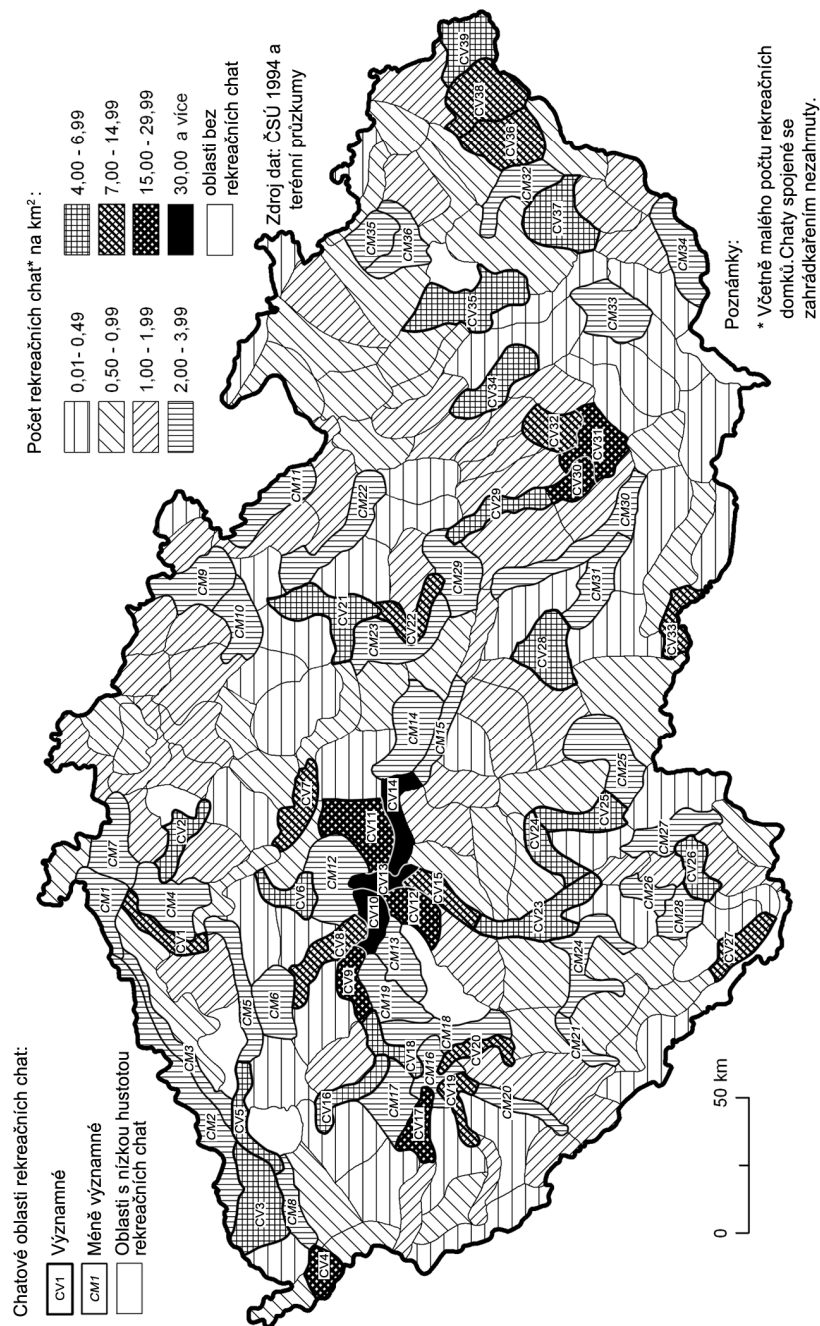
lasti, resp. pásy, zasahují až k horním hranám příslušných hlubokých, ale v horní části relativně širokých údolí. Začínají a končí na místech se snižující se hustotou chat a chatových osad, někdy jsou rozšířeny i o nejdolnější části údolí drobných přítoků. V jejich okolí byly vymezeny ještě další významné chatové oblasti s velmi vysokými hustotami a koncentracemi chat a chatových osad nacházející se v údolí a v navazujících částech povodí říčky Loděnice (CV8), Kocáby (CV12) a v údolích menších pravostranných přítoků dolní Sázavy ležících jihovýchodně od Prahy (CV11). Ohraničena byla také významná chatová oblast převážně pražských chatařů podél čelákovického Labe (CV7), v údolí Vltavy pod Prahou (CV6) a v údolí přehradní nádrže Slapy a Kamýk (CV15).

V další fázi byla pozornost upřena na údolní pásy řek a nádrží v zázemí Plzně, Brna a některých dalších velkých měst, pokud se v nich objevovaly vyšší hustoty chat a měly 1 000 a více chat. Zde byly vymezeny další významné chatové oblasti. Podobným způsobem se postupovalo v územích podél velkých údolních přehradních nádrží s chatami (např. Slapy, Hracholusky, Jesenice a Skalka, Seč, Lipno a Vranov). Byly nám známy velké hustoty a počty chat v horských údolích Beskyd, v labském údolí nad Ústím n. L., v některých rybníčních oblastech (např. v okolí Doks). Zde byly ohraničeny další významné chatové oblasti. Snahou bylo zohlednit územní rozhraní vysoké a nízké hustoty chat a současně určitou homogennost typu krajiny v chatové oblasti. Nakonec bylo vymezeno 39 významných chatových oblastí rekreačních chat České republiky (obr. 1 a tab. 1).

Také v dalších územích Česka se vyskytuje množství chatových osad i okrsků, které jsou ale obvykle počtem chat menší a od sebe vzdálenější, takže hustota chat zde již bývá nižší než 4,00 chaty na km². Zde byly vymezovány méně významné chatové oblasti rekreačních chat České republiky, kterých nakonec bylo 36 (obr. 1.). Musely mít alespoň 500 chat a hustotou chat v intervalu 2,00 až 3,99 chaty na km². Byly vymezeny v údolních pásech podél některých větších řek (např. podél části Ohře, Otavy, Orlice a Jihlavy), v chatařsky méně významných sektorech zázemí Prahy, Plzně a Českých Budějovic (obvykle zalesněná členitější území či rybníční oblasti) a také v některých horských a podhorských územích severozápadního a severovýchodního pohraničí Česka (v těchto územích jsou významně zastoupeny rekreační chalupy), také v Brdech, v Nízkém Jeseníku nebo v Bílých Karpatech.

Zbývající prostory Česka s nízkou hustotou chat (pod 2,00 chaty na km²) byly také rozčleněny na základě rozdílných nízkých hustot chat, s přihlédnutím ke geomorfologickým a dalším charakteristikám krajiny, do oblastí s nízkou hustotou chat (nemusí platit o chatách spojených se zahrádkařením). I zde se ale mohou vyskytovat izolované chatové osady i chatové okrsky. Na obr. 1 znázorněné oblasti s velmi rozdílnou hustotou chat podávají dobrou představu o územním rozložení chat (rekreačních chat a rekreačních domků) v Česku.

Naše pracoviště uskutečnilo detailní mapování nesčítaných chat funkčně spojených se zahrádkařením v několika okresech Česka (Český Krumlov, České Budějovice, Pelhřimov, Jihlava, Třebíč a Hodonín) a mimo ně ještě v několika dalších městech (Soběslav, Žatec, Kadaň a Podbořany) a jejich okolích. Chaty spojené se zahrádkařením tvořily v uvedených okresech přibližně 38,9 % všech chat. Například v Českých Budějovicích a v jejich širší příměstské krajině bylo těchto chat nalezeno 1 235, v Žatci 445.

Obr. 1. Chatové oblasti rekreačních chat v České republice (2010)

Tab. 1. Významné chatové oblasti rekreačních chat České republiky (2010)

Kód	Významná chatová oblast rekreačních chat	Hustota chat na km ²	Počet chat	Krajinný typ (převažující – viz text)
CV1	Labe – průlom Českého středohoří	8,34	1 821	poříční, hluboké údolí
CV2	Máchovo jezero a okolí	5,89	1 410	rybníční
CV3	Krušné hory sokolovské a karlovarské	4,70	2 656	podhorské stráně a údolí
CV4	Přehr. nádrže Skalka, Jesenice a okolí	18,23	3 328	přehradní, mělké údolí
CV5	Ohře pod Doupovskými horami	6,99	1 576	poříční, hluboké údolí
CV6	Vltava pod Prahou	6,42	1 486	poříční, hluboké údolí
CV7	Labe – čelákovické	13,64	3 795	poříční, mělké údolí
CV8	Loděnice	11,09	3 472	pahorkatinný, potoční
CV9	Berounka – křivoklátská	16,76	3 580	poříční, hluboké údolí
CV10	Berounka – dolní	31,25	6 265	poříční, hluboké údolí
CV11	Okolí Prahy – jihových., nad Sázavou	24,88	12 448	pahorkatinný, potoční
CV12	Povodí Kocáby	17,08	4 843	pahorkatinný, potoční
CV13	Vltava nad Prahou	59,53	8 733	poříční, hluboké údolí
CV14	Sázava – dolní	45,01	13 353	poříční, hluboké údolí
CV15	Přehradní nádrže Slapy a Kamýk	13,06	2 747	přehradní, hlubší údolí
CV16	Střela	4,28	1 025	pahorkatinný, potoční
CV17	Mže – dolní, s přeh. nádrží Hracholusky	16,85	3 624	přehradní, hlubší údolí
CV18	Berounka pod Plzní	6,64	1 169	poříční, hluboké údolí
CV19	Úhlava – dolní a Radbůza – dolní	14,79	2 459	poříční, mělké údolí
CV20	Úslava	13,00	2 140	poříční, hluboké údolí
CV21	Aglomerace hradecko – pardubická	6,05	2 690	nevyhraněný, semiurb.
CV22	Chrudimka, s přehradní nádrží Seč	9,93	2 348	přehradní, hlubší údolí
CV23	Přehradní nádrž Orlík	4,55	2 141	přehradní, hlubší údolí
CV24	Lužnice – dolní	4,47	1 049	poříční, hluboké údolí
CV25	Lužnice – střední	5,44	1 542	poříční, mělké údolí
CV26	Soutok Vltavy, Malše a Stropnice	8,52	1 848	poříční, hluboké údolí
CV27	Přehradní nádrž Lipno	9,48	2 286	přehradní, mělké údolí
CV28	Jihlava – jihlavská	4,89	2 025	poříční, hluboké údolí
CV29	Svratka – horní	4,26	985	poříční, hluboké údolí
CV30	Přeh. nádrž Brněnská přehrada a okolí	19,09	3 330	přehradní, hlubší údolí
CV31	Velké Brno	18,10	6 637	nevyhraněný, semiurb.
CV32	Moravský kras	11,37	3 115	krasový nebo skalní
CV33	Přehradní nádrž Vranov a okolí	12,83	2 823	přehradní, hlubší údolí
CV34	Přehr. nádrž Plumlov a povodí Romže	6,91	2 649	nevyhraněný, kombinov.
CV35	Aglom. Olomouc – Přerov – Šternberk	4,47	2 807	nevyhraněný, kombinov.
CV36	Beskydy – rožnovsko-frenštátské	7,48	3 377	podhorské stráně a údolí
CV37	Hostýnské vrchy	5,28	2 606	podhorské stráně a údolí
CV38	Beskydy – centrální	10,17	5 636	podhorské stráně a údolí
CV39	Beskydy – jablůnkovské	6,02	2 219	podhorské stráně a údolí

Následně byl hledán vztah mezi populační velikostí měst a příslušným počtem takovýchto chat. Zjištěný vztah (dvě navazující ln funkce odvozené pomocí softwaru Mathematica) byl pak uplatněn u všech sídel Česka s 2 tisíci a více obyvateli. Takto vypočtené odhady počtu nesčítaných chat spojených se zahrádkářstvím u jednotlivých sídel (měst) byly ještě upraveny podle intenzity organizovaného (až na výjimky mimodomního) zahrádkářství v okresech Česka. Byly použity údaje Českého zahrádkářského svazu podle ČZS (1992). V té době ještě výrazně převažovalo organizované zahrádkářství v ČZS. Údaje byly převedeny na koeficienty (hodnoty koeficientů od 0,67 do maximálně 2,35), přičemž původně vypočtený součet odhadů počtu těchto chat za jednotlivá města zůstal zachován. Výsledky byly také porovnávány s prací Vágner (2005).

Vymezování chatových oblastí chat funkčně spojených se zahrádkářstvím v území Česka (především zahrádkových a zahrádkovo-rekreačních chat) na základě těchto poměrně hrubých odhadů by bylo poněkud problematické, a proto jsou v následující kapitole zmíněny pouze *největší územní koncentrace chat spojených se zahrádkářstvím v České republice*.

KVANTIFIKACE A TYPIZACE CHATOVÝCH OBLASTÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Sčítání objektů individuální rekreace zjistilo v roce 1991 v Česku v souhrnu 214 465 chat (sčítaných rekreačních chat a rekreačních domků). Ovšem sčítáním chat v jednotlivých sídelních jednotkách vykazovaných v lexikonu (ČSÚ 1994) vyjde 207 362 chat. Terénním průzkumem zjištěný, přibližně 4 % nárůst počtu těchto chat mezi lety 1991 a 2010 pak dává hodnotu 215 656 chat.

Ve 39 významných chatových oblastech rekreačních chat České republiky (obr. 1 a tab. 1), zabírajících 14,87 % rozlohy, leží 134 052 (62,16 %) příslušných chat. Celkem 10 z nich lze nalézt ve středních Čechách, především v jihozápadním, jižním a jihovýchodním zázemí Prahy, 5 v zázemí Plzně, 5 v jižních Čechách (zde ale nejsou tak vysoké hustoty chat a spád k Českým Budějovicím převažuje jen u dvou z nich), 4 v blízkém i širším zázemí Brna (pokud započítáme i CV33) a 3 v Beskydech – v horském zázemí ostravské aglomerace. Naopak, především v pohraničí Česka (s výjimkou Beskyd, Karlovarska a Lipenské a Vranovské přehradní nádrže), a také v intenzivně zemědělsky využívaných územích České republiky, významné chatové oblasti neleží.

Rozprostírají se obvykle poměrně blízko velkých měst a jejich užších aglomerací (ve vzdálenosti 15-35 km od okrajů těchto měst). Často leží v blízkosti vody, zejména větší řeky (16 oblastí – 41,0 %, viz. tab. 1) nebo větší přehradní nádrže (8 oblastí – 20,5 %), méně často v pahorkatinách až vrchovinách v údolích potoků (4 oblasti – 10,3 %) a, zejména na Moravě, na podhorských stráních a údolích (5 oblastí – 12,8 %). Pásky významných chatových oblastí spojených s většími řekami a přehradními nádržemi na nich ležícími obklopují Vltavu. Pouze v úseku s plánovanými nepostavenými přehradními nádržemi je chat málo z důvodu stavební uzávěry. Další pásy lemují střední a dolní Lužnici, Berounku a její přítoky, dolní Sázavu, úseky Ohře a Labe, Svratku, nikoliv ovšem Moravu, Odru a většinu Dyje.

V několika významných chatových oblastech jsou tak velké hustoty a počty rekreačních chat, že tyto chaty a jejich chatové osady zde spoluutvářejí ráz kulturní krajiny. Chataři zde v létě tvoří podstatnou složku pobývacího obyvatelstva a chataření zde zásadně ovlivňuje územní rozvoj a do určité míry i ekonomiku. Jde např. o oblasti CV10, CV11, CV12 a zvláště CV14 Sázava – dolní a CV13 Vltava nad Prahou.

Ve 36 méně významných chatových oblastech rekreačních chat České republiky (obr. 1) se nachází dalších 37 373 (17,33 %) příslušných chat (podíl na rozloze činí 17,67 %). Ve srovnání s významnými chatovými oblastmi je zde o něco vyšší zastoupení horských krajín bez větších řek a nádrží (typ podhorské stráně a údolí, 10 oblastí – 27,8 %) a pahorkatinných až vrchovinných krajín (typ pahorkatinný potoční, asi 12 oblastí – 33,4 %). Méně je naopak zastoupen poříční typ (8 oblastí – 22,2 %) a přehradní typ (2 oblasti – 5,6 %). Z hlediska spádovosti bývají obvykle podružnými chatovými oblastmi v širším zázemí velkých měst, nebo se váží na středně velká města, přičemž většinou nejde o spád pouze na jedno toto město.

Vedle výše uvedených typů chatových oblastí by bylo možné vymezovat další typy, například na základě územního uspořádání a zastoupení typů chat, chatových osad a chatových okrsků, spádovosti k městům či atraktivnosti pro celou rekreaci a cestovní ruch.

V některých územích potenciálně vhodných pro rekreační chataření může být rekreačních chat málo, protože zde byla výstavba těchto chat administrativně omezována, například kvůli existenci vodárenské nádrže (Želivka), plánování výstavby nádrže, nebo proto, že zde rekreační chataření nezískalo tradici (mohl zde např. být dostatek volných domů k chalupaření – Liberecko, Krkonoše a Podkrkonoší, Jeseníky). Oficiálně bez rekreačních chat byly vojenské prostory a některá území podél hranice s dřívější NSR a s Rakouskem.

Uvedený postup převádění údajů ze sčítání objektů individuální rekreace do map 1:200 000 umožňuje, alespoň přibližně, sečíst počet chatových osad s rekreačními chatami. Pokud budeme uvažovat jen chatové osady s 10 a více chatami, územně oddělené od intravilánů venkovských sídel, potom je takových osad asi 4,0-4,5 tisíce. Lze je považovat za zvláštní typ sídel se specifickými architektonicko-urbanistickými, technicko-infrastrukturními, sociálními a dalšími problémy. Jedná se o sídla, která ještě více zahušťují už tak velmi hustou síť sídel Česka, která často výrazně ovlivňují ráz krajiny a která mnohdy nevhodně „pronikla“ do přírodně cenných prostředí říčních a potočních údolí, pobřeží rybníků, skal nebo horských stráží.

Z map 1:200 000 doplněných zákresem vodních prvků lze také vyhodnotit vazbu chatových osad rekreačních chat na tyto prvky. U větších řek se nalézalo přibližně 17,5 %, u malých řek 7,7 %, u velkých přehradních nádrží nad 200 ha 7,6 %, u menších přehradních nádrží 3,2 % a u rybníků větších než 25 ha dalších 6,1 % chat ležících v těchto osadách (osady se nacházejí do 1 km od daného vodního prvku). Ovšem i většina dalších uvedených chat, resp. chatových osad, má určitou vazbu na vodní prostředí – na potoky a menší rybníky.

Na základě uskutečněných výpočtů lze odhadovat, že nesčítaných chat spojených s mimodomním zahrádkařením je v současnosti v Česku asi 140 000. Ovšem značná část těchto chat svou velikostí, současným stavem a využíváním

leží blízko rozhraní mezi chatami na straně jedné a altány a boudami na zahrádkách na straně druhé. Vyšší počet těchto chat na tisíc obyvatel města lze nalézt v menších a v některých středně velkých městech, zvláště v těch, kde je větší zastoupení obyvatelstva dříve pracujícího v průmyslu a větší zastoupení obyvatelstva žijícího v městských vícebytových domech. Také tam, kde mělo a má organizované mimodomní zahrádkaření tradici a dobré přírodní podmínky.

Asi 7 300 chat spojených se zahrádkařením se koncentruje v pásu podkrušnohorských měst mezi Kláštercem nad Ohří a Teplicemi (velké počty a hustoty zahrádkových a zahrádkovo-rekreačních chat a příslušných osad jsme u zdejších měst také zmapovali terénním průzkumem). Asi 1 100 těchto chat by mělo stát v labském údolí od Litoměřic po Děčín. Více než 13 800 těchto chat lze pravděpodobně nalézt v severozápadní, severní a severovýchodní části pražské aglomerace a v Praze (Praha, Kladno, Kralupy n. V., Brandýs n. L. a Neratovice), v celé Pražské aglomeraci pak asi 16 000. Asi 3 600 těchto chat leží v hradeckopardubické aglomeraci s velmi rozvinutým zahrádkařením (viz také vymezení chatové oblasti CV21, kde je navíc 2 690 rekreačních chat a domků – tab. 1; obojí chataření se zde prolíná).

Na okrajích moravských měst jsou chaty spojené se zahrádkařením zastoupeny v průměru o něco více než na okrajích českých měst. Přibližně 11 600 těchto chat je vypočítáno pro ostravskou aglomeraci (Ostrava, Frýdek-Místek, Třinec, Český Těšín, Havířov, Karviná, Orlová a Bohumín). Zvláště v jižním okolí Brna a v Brně je asi 4 800 těchto chat (a současně také několik tisíc rekreačních chat – opět prolínání). Vysoká koncentrace chat spojených se zahrádkařením byla odhadnuta na jihovýchodní Moravě (Břeclavsko, Hodonínsko, Kyjovsko, Veselsko a Uherskohradištsko). To se potvrdilo podrobným terénním průzkumem, který uskutečnilo naše pracoviště. Bylo zde zmapováno přes 6 000 oficiálně nesečených plnohodnotných chat spojených se záhumenkářstvím, vinařstvím a zahrádkařením, nacházejících se zde většinou v zemědělské krajině.

ZÁVĚR

V příspěvku byly na území České republiky vymezeny významné a méně významné chatové oblasti rekreačních chat, nacházející se nejčastěji v pásách podél větších vodních toků a údolních přehradních nádrží v rámci širších zázemí velkých a středně velkých měst, především Prahy, Plzně, Ostravy, Brna a Českých Budějovic. Následně byla uskutečněna kvantifikace a typizace vymezených chatových oblastí. I přes jistou subjektivitu zvoleného postupu, mozaika vymezených chatových a dalších oblastí s velmi rozdílnou hustotou chat ukazuje, že chaty jsou v České republice rozmístěny značně nerovnoměrně a ve vazbě na určitý typ krajiny. Pozornost byla věnována také chatám spojeným se zahrádkařením, aby bylo možné dokreslit obraz českého chataření.

Závěrem ještě k některým novějším vývojovým procesům, které by mohly v budoucnu pozměnit územní rozložení chat v Česku. Při terénním mapování byl, oproti roku 1991, zaznamenán určitý nárůst počtu rekreačních chat v chatových okresech a oblastech s přehradními nádržemi významnými z hlediska sportovního rybolovu (např. kolem přehradních nádrží Nechanice na Ohři, nebo Hněvkovice na Vltavě). Také byl zaznamenán nárůst počtu rekreačních domků v některých významných územích cestovního ruchu – např. v blízkosti přehrad-

ní nádrže Lipno, nebo v Krkonoších (v obou územích také výstavba souborů rekreačních chat a rekreačních domků určených k dlouhodobému pronajímání). Naopak, ve starých chatových osadách založených na bázi trampingu ve 30. a 40. letech 20. století se v současnosti jednotlivě vyskytují rozpadající se opuštěné dřevěné trampsko-rekreační chaty (např. v osadách na soutoku Malše a Stropnice v jižních Čechách a v některých osadách jižního zázemí Prahy ležících v obtížně přístupných hlubokých potočních údolích).

Na okrajích některých měst lze zaznamenat rušení zahrádkových osad a jejich chat ležících v územích exponovaných z hlediska územního rozvoje, neboť zde probíhá výstavba komunikací nebo bytů. Likvidace zahrádkových osad, které často tvoří zelený pás na okrajích měst a které slouží především sociálně slabším obyvatelům měst k rekreaci a produkci potravin, by měla být pečlivě zvažována (Kubeš 2009). Zajímavostí je využívání některých zahrádkových chat také k podnikání nebo k nouzovému bydlení (i bydlení bezdomovců), nebo jejich přestavba na zahrádkové rekreační domky, někdy stále obývané.

Po roce 1989 se značně rozrůznila intenzita využívání jednotlivých chat – některé jsou navštěvovány jen sporadicky, další tradičně víkendově a dovolenkově, mnohé celosezónně. V odborné literatuře se hodně diskutuje o přeměně chat na objekty trvalého, resp. stálého bydlení (např. Vágner a Fialová et al. 2004, Fialová a Vágner 2009, i v severské literatuře). Tyto přeměny lze zaznamenat především v některých komunikačně výhodně položených a urbanisticky dobře uspořádaných chatových osadách nacházejících se v jižním zázemí Prahy. Týká se ale jen části chat těchto osad. Na Českobudějovicku je tato přeměna realizována jen u jednotlivých chat v některých chatových osadách a často jen na přechodnou dobu (Kubeš 2004). Touto přeměnou dochází k malému zmenšování počtu rekreačních chat a rekreačních domků.

Mnohé rekreační chaty se využívají po co nejdéle část teplého období roku, často od dubna do října, a v době vícedenního volna i v zimě, takže označení „druhé“ bydlení již v tomto případě neodpovídá. Někteří uživatelé těchto chat na nich v teplejším období roku pracují a podnikají (Kubeš 2005), umožňuje jim to také moderní telekomunikační technika. Také z těchto důvodů byly některé rekreační chaty zrekonstruovány, rozšířeny, vybaveny moderním sociálním zařízením a zatepleny, takže získaly charakter rekreačních domků. Tím, a také přeměnou chat na objekty trvalého, resp. stálého bydlení, vzniká mnoho územně rozvojových problémů – problémů se sjízdností místních komunikací, s likvidací pevného komunálního odpadu a hlavně splašků, s průchodností pozemků kolem chat (začínají se oplocovat), zvláštním problémem je povodňové ohrožení. Mnohé chatové osady se tak postupně stávají z územně plánovacího hlediska regulárními sídly, ve kterých je třeba usměrňovat jejich stav a další rozvoj. Některé chaty spojené se zahrádkářstvím se také rekonstruují, rozšiřují a dovybavují, takže získávají charakter rekreačních chat až rekreačních domků, přičemž zahrádkářství na pozemku kolem těchto chat často ustupuje. Mnohé zahrádkové chaty se již jako chaty nevyužívají. Tyto procesy proměňují zastoupení jednotlivých typů chat.

Autor děkuje za finanční podporu GAČR (projekt č. 403/01/0726). Novější analýzy chataření v zázemí Českých Budějovic byly podpořeny grantem GAJU (projekt č. 072/2010/S). Autor také děkuje studentům Jihočeské univerzity

Ondřeji Voráčkovi, Martinu Pluchovi, Dagmar Hulešové, Pavlu Srncovi a dalším za pomoc při terénním průzkumu a za technickou pomoc s databázemi a s tvorbou mapy.

LITERATURA

- BIČÍK, I. (1996). Statute and perspectives of secondary lodging in the surroundig of Prague. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica*, 37, 181-188.
- BIČÍK, I. et al. (2001). *Druhé bydlení v Česku*. Praha (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje).
- BOROVÍČKA, B. (1994). Chalupy, chaty a rekreační domky. *Územním plánování a urbanismus*, 21, 276-283.
- ČSÚ (1994). *Statistický lexikon obcí České republiky 1992*. Praha (Český statistický úřad).
- ČZS (1992). Zpráva a usnesení ze zasedání Ústředního výboru Českého zahrádkářského svazu v roce 1992 v Lázních Bohdaneč, okres Pardubice. *Věstník Českého zahrádkářského svazu*, 2, 2-3.
- DEMEK, J., MAC KOVČIN, P., BALATKA, B., BUČEK, A., CIBULKOVÁ, P., CULEK, M., ČERMÁK, P., DOBIÁŠ, D., HAVLÍČEK, M., HRÁDEK, M., KIRCHNER, K., LACINA, J., PÁNEK, T., SLAVÍK, P., VAŠÁTKO, J. (2006). *Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČR*. Brno (AOPK ČR).
- FIALOVÁ, D., VÁGNER, J. (2009). Sociogeografické aspekty druhého bydlení a jejich regionální diferenciacie (na příkladu Česka). *Geografický časopis*, 61, 89-110.
- GALLEN, N., TEWDWR-JONES, M. (2000). *Rural second homes in Europe*. Aldershot (Ashgate).
- GARDAVSKÝ, V. (1969). Recreational hinterland of a city taking Prague as an example. *Acta Universitatis Carolinae, Geographica*, 1, 3-29.
- GARTNER, W. C. (1987). Environmental impacts of recreational home developments. *Annals of Tourism Research*, 1, 38-57.
- HALSETH, G., ROSENBERG, M. G. (1995). Cottagers in an urban field. *Professional Geographer*, 47, 148-159.
- HILTUNEN, M. J. (2007). Environmental impacts of rural second home tourism – Case lake district in Finland. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7, 243-265.
- IGLEBAEK, O. (2007). How many houses abroad? (Second homes in the Nordic countries). *Journal of Nordregio*, 7 (3), 8-10.
- JAAKSON, R. (1986). Second home domestic tourism. *Annals of Tourism Research*, 13, 367-391.
- JOURA, L. (1944). *Příspěvek ke studiu sídelních poměrů ve středním Povltaví a přilehlých oblastech*. Praha, Věstník Královské české společnosti nauk, tř. pro filosofii, historii a filologii, No. 4.
- KALTENBORN, B. P., ANDERSEN, O., NELLEMAN, C. (2009). Amenity development in the Norwegian mountains. Effects of second home owner environmental attitudes on preference for alternative development options. *Landscape and Urban Planning*, 91, 195-201.
- KOWALCZYK, A. (1994). *Geograficzno-spolczne problemy zjawiska „drugich domów”*. Warszawa (Uniwersytet Warszawski. Wydział Geografii i Studiów Regionalnych).
- KUBEŠ, J. (2004). Vývoj chataření v zázemí Českých Budějovic. In Vágner, J., Fialová, D., eds. *Regionální diferenciacie druhého bydlení v Česku*, Praha (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje), pp. 70-80.

- KUBEŠ, J. (2005). Recreation in the cabins in Czechia and its typological diversity. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, Supplementum*, 3, 309-318.
- KUBEŠ, J. (2009). Chataření a zahrádkaření v nejbližším a blízkém rekreačním zázemí Českých Budějovic. In Kubeš, J., ed. *Urbánní geografie Českých Budějovic a Česko-budějovické aglomerace II.*, Banská Bystrica (Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela), pp. 120-141.
- MARIOT, P. (1964). Tourism in the region of the East-Slovakian ironworks. *Acta Geologica et Geographica Universitatis Comenianae*, 4, 353-366.
- MARIOT, P. (1976). Objekty individuálnej rekreácie na Slovensku. *Geografický časopis*, 28, 3-12.
- MARJAVAARA, R., MULLER, D. K. (2007). The development of second homes assessed property values in Sweden 1991-2001. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7, 202-222.
- MICHALEC, I. (1976). Koncepcia riešenia individuálnej chatovej rekreácie v ČSSR. *Urbanita*, 14(3), 25-31.
- MULLER, D. K. (2007). Second homes in Nordic countries: between common heritage and exclusive commodity – Introduction. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7, 193-201.
- OTRUBOVÁ, E. (1980). Priestorové rozloženie chát na Slovensku so špecifickým zameraním na chaty obyvateľov. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica*, 18, 129-147.
- OTRUBOVÁ, E. (1996). Objekty individuálnej rekreácie na Slovensku v roku 1991. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica*, 39, 195-202.
- OVERVAG, K. (2009). Second homes and urban growth in the Oslo area, Norway. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography*, 63, 154-165.
- PITKÄNEN, K. (2008). Second-home landscape: the meaning(s) of landscape for second-home tourism in Finnish Lakeland. *Tourism Geographies*, 10, 169-192.
- PITKÄNEN, K., VEPSALAINEN, M. (2008). Foreseeing the future of second home tourism. The case of Finnish media and policy discourses. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 8, 1-24.
- SALLETMAIER, C. (1993). The development and superimposition of tourism – 2nd homes and recreation within the rural fringe of an urban center. *Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft*, 135, 215-242.
- STEDMAN, R. C. (2008). Understanding place attachment among second home owners. *American Behavioral Scientist*, 50, 187-205.
- TRESS, G. (2002). Development of second-home tourism in Denmark. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 2, 109-122.
- TUULENTIE, S. (2007). Settled tourists: second homes as a part of tourist life stories. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7, 281-300.
- VAN PATTEN, S. R., WILLIAMS, D. R. (2008). Problems in place: Using discursive social psychology to investigate the meanings of seasonal homes. *Leisure Sciences*, 30, 448-464.
- VÁGNER, J. (2005). Prostorové rozmístění zahrádkaření a zahrádkových osad v Česku. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, Supplementum*, 3, 644-650.
- VÁGNER, J., FIALOVÁ, D. et al. (2004). *Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku*. Praha (Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje).
- VYSTOUPIL, J. (1988). Rozvoj cestovního ruchu a rekreace v ČSSR a jeho územní organizace. *Geografie*, 93, 210-230.

VEPSALAINEN, M., PITKÄNEN, K. (2010). Second home countryside. Representations of the rural in Finnish popular discourses. *Journal of Rural Studies*, 26, 194-204.

Jan Ku b e š

CABIN LANDSCAPE AREAS IN THE CZECH REPUBLIC

Second home recreation in cabins (in Czech language – „chataření“) is a remarkable phenomenon of recreation in the Czech Republic, which is often connected with leisure-time activities like walks in the forest, swimming, fishing or, in a special case, away from home gardening. A cabin (in the Czech language – „chata“) is defined as a small solitary building in a family's ownership built with the purpose of second home recreation, most often in naturally valuable localities. A cabin colony is defined as a cluster of cabins. A cabin landscape area is defined as an area with characteristic density of cabins, which are located in a certain type of landscape. Types of cabin landscape areas are given by the landscape character and also by the density and number of cabins and cabin colonies.

The types of cabins are defined as well – recreation cabins in nature (these are prevalent, they usually appear in naturally valuable localities), recreation cabin-houses in villages (in the form of new recreational village houses), gardening-recreation cabins, gardening cabins, architectonically specific cabins (in the form of site barracks, parked caravans, anchored houseboats, ...). According to the official cabin counts, there were 207,362 cabins in the Czech Republic in 1991, but only those in a non-urban landscape (recreation cabins in nature, recreation cabin-houses in villages) were counted. The 2010 field research in selected areas arrived at a higher total number of cabins by 4 %.

The paper explains the methodology of delimiting the cabin landscape areas, delimits these areas in the Czech Republic and also presents the typology of these areas. According to the geographically detailed database of the situation of recreation cabins in nature and recreation cabin-houses in villages, 39 significant cabin landscape areas with cabin density higher than 4 cabins per km² were delimited in the Czech Republic (see Fig. 1 and Tab. 1, CV1 – CV39). These areas cover 14.87 % area of the Czech Republic and 62.16 % of all cabins are situated in them. They are delimited as naturally valuable "strips" of deep valleys of wider rivers (CV1, CV9, CV10, CV13, CV14, CV19, ...), larger water reservoirs (CV15, CV17, CV22, CV27, CV30, CV33, ...) or brooks (CV8, CV11, CV12, ...), sometimes as "strips" along wider lowland rivers (CV7), as woody mountain areas (CV36, CV38), pond areas (CV2) or cliff areas (CV32), extraordinarily as city agglomerations (CV21, CV31). We also delimited 36 less significant cabin landscape areas with cabin density of 2-4 cabins per km² (CM1 – CM36). These 36 areas cover 17.67 % area of the Czech Republic and 17.33 % of cabins are situated in them. The average size of all cabin landscape areas was 400 km². High cabin density is observed in significant cabin landscape areas located in the wider surroundings of big Czech towns (Prague, Plzeň, Brno and České Budějovice).